

zajednice, tako da autor na kraju članka iskazuje vjeru u lijepu perspektivu Zimbabvea kao proizvođača hrane za cijelu regiju.

U rubrici prikaza kritički su vrjednovane knjige Jean-Marca Moriceaua “Povijest zločestog vuka: 3000 vučjih napada na ljude u Francuskoj od 15. do 20. stoljeća” (Stéphane Frioux) te Reinalda Funesa Monzote “Od prašume do polja šećerne trske na Kubi: povijest okoliša od 1492.” (Laura Hollsten). Posljednji prilog u časopisu intervju je glavne urednice Gabrielle Corone s Joachimom Radkauom, profesorom na Sveučilištu u Bielefeldu, pod naslovom “O prirodi i moći”. Iz tog vrlo zanimljivog intervjua saznajemo nešto o Radkauovim intelektualnim korijenima i njegovim viđenjima povijesti okoliša, suvremenih ekoloških pokreta i mnogih drugih aktualnih pitanja.

Antonio Gotovac

LUJO MATUTINOVIĆ, OGLED O ILIRSKIM PROVINCIJAMA I CRNOJ GORI, ŠKOLSKA KNJIGA, ZAGREB 2009, 290 STR.

Lujo Matutinović (Krf, 26. listopada 1765.-Split, 1. kolovoza 1844.), dalmatinski major u francuskoj službi i vitez Legije časti, zaključio je u Parizu 25. listopada 1811. godine - dan uoči svog rođendana - desetljetni rad na rukopisu naslovljenu (u prijevodu s francuskog izvornika) “Povijesni, zemljopisni, politički, civilni i vojni ogled o Ilirskim provincijama i Crnoj Gori, sa zemljovidom područja oko Neretve i oko Dubrovnika, bivše Mletačke Albanije, Crne Gore te primorja tih krajeva, u tri dijela”. Ovim riječima je prof. dr. sc. Drago Rokсандić otvorio uvodno poglavlje ove knjige, naslovljeno *Kako čitati Luju Matutinovića*, koje bismo s obzirom na opsežnost i studioznost teksta, temeljenog na arhivskim istraživanjima i istraživačkim iskustvima uglednih hrvatskih i evropskih povjesničara mogli promatrati i kao samostalnu studiju. Navedeni tekst umnogome olakšava razumijevanje konteksta nastanka Matutinovićevog djela, njegovu motivaciju i specifičnu obiteljsku situaciju koja je u značajnoj mjeri odredila njegovo javno djelovanje. Matutinovićeva osobna povijest svjedoči o uklopljenosti ondašnjeg Splita i Dalmacije u cjelini u mediteranski svijet i njegova politička, ekonomska i povijesna prožimanja. Tako je Lujo rođen na Krfu, u obitelji mletačkog zastavnika makarsko-hvarskog podrijetla nastanjene u Splitu. Takvo obiteljsko nasljeđe bilo je moguće isključivo u kontekstu egzistencije Mletačke Republike, u prvom redu njezine Stato da mar kako su se zajednički imenovali svi prekomorski posjedi. Pored činjenice mjesta rođenja, Republika je presudno utjecala i na njegov profesionalni razvoj u mletačkoj mornarici u kojoj je dogurao do čina potpukovnika, prethodno se istaknuvši u ratu s Tunisom pod zapovjedništvom posljednjeg velikog mletačkog admirala Angela Ema.

Previranja u dalmatinskom društvu, uzrokovana padom i ukinućem Republike te sukobom suprostavljenih koncepcija budućeg razvoja, krvavo su se prelomila preko njegove obitelji, na način da je pukovnik Juraj Matutinović, njegov stric i jedan od zapovjednika Dalmatinske legije u Veneciji, zahvaljujući zalaganju za uspostavu francuske uprave, po povratku u Split zajedno sa suprugom brutalno ubijen od strane ideološki ostrašćenih težaka okrenutih

proaustrijskoj ideji. Taj događaj snažno je obilježio Matutinovića. Tim više što je izravnog krivca za obiteljsku tragediju nalazio u posljednjem mletačkom generalnom providuru Andrei Queriniju, sklonog dolasku austrijske vlasti. Sva njegova buduća nastojanja, uključivši i sam Ogled, bila su usmjerena ka zakonskom procesuiranju Andree Querinija, ali su na njegovu žalost završila neuspjehom. Takav rasplet situacije bio je logičan, imajući u vidu Querinijevu pripadnost uglednoj mletačkoj obitelji i nedostatak takvog podrijetla kod Matutinovića s jedne strane te Querinijevo političko konvertitstvo s druge strane. Temeljni neuspjeh Matutinovićeve javnog djelovanja, koji se ogledao u čestom šikaniranju, čak i tijekom francuske uprave u konačnici je rezultirao njegovim duševnim rastrojstvom te činjenicom da se ovaj vrijedni povijesni dokument javno objavljuje tek sada, zahvaljujući sačuvanim rukopisima iz bečkog i pariškog arhiva koje je pronašao prof. Roksandić. Ono što u ovakvoj sudbini Luje Matutinovića tješi je činjenica da mu je posljednjih nekoliko mjeseci života u Beču, jedino društvo bio još jedan ugledni Dalmatinac i Splitsanin Frano Carrara, autor sličnog zapisa o Dalmaciji iz 1846. godine i inicijator njegova povratka u Split.

Nakon Roksandićeve uvodne studije slijedi njezin sažetak na francuskom te iscrpan popis korištenih kartografskih izvora i literature, čemu je pridodan zapis Ante Kuzmanića u Narodnom listu iz 1873. godine, o Matutinovićeve zadnjim danima te osobnoj i obiteljskoj povijesti.

Sam Matutinovićeve tekst (str. 82-271) sastoji se od predgovora i tri velike tematske cjeline. Prva cjelina promatra povijesno nasljeđe Ilirskih provincija, temeljeno na povijesnim zapisima o Dalmaciji. Nakon povijesnog uvoda slijedi detaljan zemljopisni opis, pri čemu je posebna pozornost posvećena demografskoj situaciji i kraćem opisu važnijih gradova koje je francuska dobila bečkim mirovnim ugovorom iz 1809. godine.

Drugi, ujedno i najkvalitetniji dio knjige naslovljen je *Zemljopisni, politički, civilni i vojni ogled o bivšoj mletačkoj Dalmaciji, Albaniji, Istri, kvarnerskim i dalmatinskim otocima* (str. 133-227). Vrijednost ovog dijela knjige ogleda se u činjenici da se u njemu Matutinović prikazuje kao vrstan poznavatelj tematike koju obrađuje, zahvaljujući čemu je precizno detektirao sve prednosti i mane dalmatinskog društva i njegove ekonomske mogućnosti krajem 18. i početkom 19. stoljeća. To je dodatno potkrijepio i preciznom analizom nedostataka mletačke uprave i prijedlozima za poboljšanje stanja. Atraktivnost ovog poglavlja potvrđuje se i u brojnim ciničnim komentarima, poput onog da je *Morlak zakleti neprijatelj svake vrste drveća*, ali i uvjerljivim vojnim analizama strateških položaja gradova, mogućnosti njihove obrane i snage fortifikacija.

Treća cjelina pod naslovom *Političko i vojno stanje Boke Kotorske i bilješka o Crnoj Gori* (str. 231-253) osjetno je sažetija i svedena samo na osnovne informacije, no unatoč sažetijem pristupu Matutinović i u njemu donosi egzaktnu statističku ekonomsku, geografsku i demografsku pokazatelje, kao i minucioznu vojnostratešku analizu potencijalnog napada na Boku Kotorsku.

Knjiga je u konačnici upotpunjena i prijevodima originalne Matutinovićeve korespondencije sa tadašnjim uglednicima, na temu poslanog im rukopisa objavljenog u ovog knjizi. Ogled o Ilirskim provincijama i Crnoj Gori zatvara pogovor Gabrijele Vidan (str.275-290) te njegov sažetak na francuskom jeziku, u kojem autorica analizira Matutinovićeve rukopis i vizuru iz koje promatra obuhvaćeni prostor, u prvom redu Dalmaciju. U konciznom tekstu

kao paradigmatске se izdvajaju dvije tvrdnje koje možda i najbolje oslikavaju ideološku usmjerenost Matutinovićevoг rada. S jedne strane ona navodi da je tako umjetno integriran teritorij za Matutinovića bio samo izazov više da od njega sastavi strateški zanimljivo područje u funkciji francuske obrambene linije prema istoku, dok s druge strane uočava primjetnu autorovu nakanu da relativno nepoznat teritorij približi Europi iz prve ruke.

Na kraju možemo zaključiti kako je tiskanjem i objavljivanjem ovog rukopisa dodatno osvjetljeno jedno od turbulentnijih razdoblja dalmatinske povijesti, što treba zahvaliti istraživačkom radu prof. Roksandića te je ujedno odana počast Luji Matutinoviću i njegovom intelektualnom nastojanju. Time je hrvatska historiografija dobila vrijedan povijesni dokument, koji može služiti kao putokaz i poticaj budućim istraživačkim nastojanjima te istovremeno afirmirati djelovanje zapaženog splitskog intelektualnog kruga na razmeđu 18. i 19. stoljeća.

Dragan Markovina

**PODRAVINA, ČASOPIS ZA MULTIDISCIPLINARNA ISTRAŽIVANJA, VOL. VIII,
BR. 15, KOPRIVNICA, LIPANJ 2009., STR. 268.**

Poslije izvrsnog preglednog rada Maria Kolaro o prvom i jedinom znanstvenom časopisu Podravine *Podravini* s bibliografijom po godištima i predmetima te kazalom autora, koji je objavljen na stranicama 209-245 petnaestog broja, izlišno je ponavljati koliko je ovaj časopis značajan za kulturnu i povijesnu identifikaciju Podravine. Bez njega nema znanstvene komunikacije a njegova je prednost i to što je multidisciplinaran i višejezičan, široko zacrtan i daleko poznat. On se referira u četiri svjetska sekundarna časopisa, te podravske teme i na jedan način znanstveno prezentira znanstvenike koji se bave Podravinom kao posebnim regionalnim područjem.

Donosim pregled sadržaja onim redom kako je to objavljeno u ovom broju *Podravine*. Prvi je rad "Od zrna i klipa do kruha i kolača u Podravini do 1945. godine" Mire Kolar-Dimitrijević gdje autorica povezuje žitna i kukuruza polja u kotarevima Ludbreg, Koprivnica i Đurđevac s mlinovima Podravine i onda pekarama, medicarnicama i slastičarnicama u trećoj skupini. Rad je uvjetovan građom do koje je autorica mogla doći i dakako mnoge faktore samo naznačuje, ali ih detaljno ne analizira i ne obrađuje osobito kod parnih odnosno industrijskih mlinova. Ukupno gledano mlinarstvo Podravine je bilo važna privredna grana s izuzetno mnogo, većinom sezonski zaposlenih radnika.

Dr. Hrvoje Petrić u izvornom znanstvenom radu sumira rezultate svojih višegodišnjih istraživanja o trgovištima i stupnju urbanizacije u Slavonskoj krajini (Varaždinskom generalatu) i Križevačkoj županiji u 17. stoljeću. Gradovi Koprivnica i Križevci su slobodni kraljevski gradovi, Ivanić i Cirkvena su privilegirana trgovišta koja su dobila status trgovišta u drugoj polovici 17. stoljeća, dok su u trećoj i četvrtoj skupini naselja koja izvori nazivaju oppidum, a radi se o starim gradskim naseljima Ludbreg, Rasinja, Sv. Križ kraj Ivanića, Rakovec, Vrbovec, Dubrava i Čazma te novim Gradec, Komarnica (danas Novigrad Podravski), Drnje te vjerojatno Đelekovec, Virje i druga koja su ili pretvorena u sela, dok su u petu skupinu

Ekonomaska i ekohistorija
Economic- and Ecobistory

Časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša

Journal for Economic History and Environmental History

Volumen VI. / Broj 6
Zagreb - Samobor 2010.
ISSN 1845-5867
UDK 33 + 9 + 504.3

Nakladnici / Publishers:

Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju
Society for Croatian Economic History and Environmental History
Ivana Lučića 3, HR - 10000 Zagreb
tel.: +385/1/61-20-148, fax: +385/1/61-56-879

Izdavačka kuća Meridijani
p.p. 132, 10430 Samobor
tel.: 01/33-62-367, faks: 01/33-60-321
e-mail: meridijani@meridijani.com
www.meridijani.com

Sunakladnici / Co-publishers:

Međunarodni istraživački projekti: "Triplex Confinium - Hrvatska višegraničja u euromediteranskom kontekstu" (voditelj prof. dr. sc. Drago Roksandić) i Triplex Confinium - "Hrvatska riječna višegraničja" (voditeljica: doc. dr. Nataša Štefanec) Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Urednici / Editors-in-chief:

Hrvoje Petrić, Drago Roksandić

Uredništvo / Editorial Staff:

Dragutin Feletar, Željko Holjevac, Mira Kolar-Dimitrijević, Dubravka Mlinarić, Nenad Moačanin, Hrvoje Petrić, Drago Roksandić, Mirela Slukan Altić, Ivica Šute

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Board:

Drago Roksandić - predsjednik (Zagreb, Hrvatska), Daniel Barić (Le Havre-Pariz, Francuska), Slaven Bertoša (Pula, Hrvatska), Zrinka Blažević (Zagreb, Hrvatska), Tatjana Buklijaš (Auckland, New Zealand), Boris Golec (Ljubljana, Slovenija), Hrvoje Gračanin (Zagreb, Hrvatska), Andrej Hozjan (Maribor, Slovenija), Halil İnalçik (Ankara, Turska), Egidio Ivetic (Padova, Italija), Silviije Jerčinović (Križevci, Hrvatska), Karl Kaser (Graz, Austrija), Isao Koshimura (Tokio, Japan), Marino Manin (Zagreb, Hrvatska), Christof Mauch (München, Njemačka), Kristina Milković (Zagreb, Hrvatska), Ivan Mirnik (Zagreb, Hrvatska), Mirjana Morosini Dominick (Washington D.C., SAD), Lajos Rácz (Szeged, Mađarska), Gordan Ravančić (Zagreb, Hrvatska), Marko Šarić (Zagreb, Hrvatska), Mladen Tomorad (Zagreb, Hrvatska), Jaroslav Vencalek (Ostrava, Češka), Milan Vrbanus (Slavonski Brod, Hrvatska), Zlata Živaković Kerže (Osijek, Hrvatska)

Prijelom / Layout:

Meridijani, Alan Čaplar

Za nakladnike / Journal directors:

Petra Somek, Hrvoje Petrić

ISSN:

1845-5867

Tisak / Print by:

Bogadigrafika, Koprivnica 2010.

Na naslovnici / Cover:

Vrh Kalnika Vranilac / Vranilac, Peak on Kalnik Hills
foto / photo: Alan Čaplar

Adresa uredništva / Mailing adress:

Hrvoje Petrić (urednik)
Zavod za hrvatsku povijest, Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
e-mail: h.petric@inet.hr

Tiskano uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH i Koprivničko-križevačke županije
